

Beata Prokopczyk

"Formuły werbalne polskiej etykiety językowej od połowy XVIII do lat sześćdziesiątych XIX wieku. Analiza socjolingwistyczna", Anita Pawłowska, Łódź 2014 : [recenzja]

Czytanie Literatury : łódzkie studia literaturoznawcze nr 3, 517-518

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Naruszewicza i twórczo parafrazowanych przez niego tekstów poetyckich obcych autorów może stanowić zarówno źródło dociekań naukowych, jak i pomoc dydaktyczną.

(AMa)

***Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje*, red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Łódź-Warszawa 2014.**

W XX wieku w Polsce na dużą skalę rozwijały się badania o charakterze bibliologicznym i bibliotekoznawczym. Szeroko rozumiana kultura książki była opisywana wieloaspektowo i wyczerpująco, a osiągnięcia najstarszych ośrodków bibliologicznych w Polsce, znajdujących się w Łodzi, Warszawie, Wrocławiu i Krakowie, stanowią rdzeń dorobku naukowego polskiej szkoły bibliologicznej. Dyscyplina osiągnęła rangę studiów uniwersyteckich i wykształciła kanon dzieł uznawanych za podstawowe dla studiów nad książką jako najbardziej reprezentatywnym produktem kultury pisma. Bibliologia współcześnie stanowi ważną składową szerszego, humanistycznego dyskursu naukowego, ściśle związanego z pokrewnymi dziedzinami nauki: historią, literaturoznawstwem, prasoznawstwem, kulturoznawstwem, pedagogiką. Zamierzeniem redaktorów niniejszego tomu jest zaprezentowanie niektórych relacji zachodzących między dyscyplinami, ukazanie płynności granic i wspólnych obszarów badawczych, które stanowią pochodną szerokich zainteresowań naukowych autorów wywodzących się z najważniejszych bibliologicznych ośrodków akademickich w kraju. Zgromadzone w książce prace odzwierciedlają wieloaspektowość badań bibliotekoznawczych, wskazują też na liczne koneksje księgoznawstwa z pokrewnymi dyscyplinami. Publikacja ma na celu wyeksponowanie różnorodności współczesnych polskich badań bibliologicznych, a także zainspirowanie do dalszych poszukiwań naukowych w obrębie szeroko rozumianej kultury książki.

(JL)

Anita Pawłowska, *Formuły werbalne polskiej etykiety językowej od połowy XVIII do lat sześćdziesiątych XIX wieku. Analiza socjolingwistyczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.

Książka prezentuje najważniejsze przemiany formuł werbalnych polskiej etykiety językowej, które zaszły w pierwszym wieku doby nowopolskiej. Granice czasowe wybranych do analizy tekstów wyznacza z jednej strony przełom okresu średniopolskiego i nowopolskiego, z drugiej zaś powstanie styczniowe i przełom pozytywistyczny. Okres ten jest szczególnie ciekawy – widoczna staje się świadomość kryzysu wartości typowych dla sarmatyzmu, co w konsekwencji powoduje zanikanie obyczajów językowych charakterystycznych dla socjolektu szlacheckiego i pojawienie się nowych form grzecznościowych. Autorka próbuje odpowiedzieć na pytanie, jak zmiany wywołane utratą państwa, oddziaływaniem idei oświeceniowych, demokratycznych i romantycznych wpłynęły na językowe obyczaje Polaków

w zakresie *savoir-vivre*'u. Zebrany materiał zawiera wszechstronną analizę, ukazującą wartość honoryfikatywną i pragmatyczną formuł grzecznościowych badanego okresu, tym samym wnosi nowe treści do wiedzy o ewolucji form etykiety językowej, wypełniając lukę w dotychczasowym stanie wiedzy w tym zakresie.

(AP)

Piśmiennictwo zakonne w dobie staropolskiej, red. Katarzyna Kaczor-Scheitler, Magdalena Kuran, Michał Kuran, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2013.

W wieloautorskim tomie monograficznym *Piśmiennictwo zakonne doby staropolskiej* znalazły się artykuły badaczy z kilku krajowych ośrodków akademickich. Większość z tych prac została przedtem zaprezentowana na zatytułowanej tak samo konferencji naukowej, która odbyła się w Łodzi w listopadzie 2010 roku. W niniejszej publikacji, będącej pierwszą próbą całościowego opracowania tego obszernego zagadnienia, zawarto rozprawy o piśmiennictwie zakonnym trzech okresów – od średniowiecza do późnego baroku. Czytelnicy odnajdą tu zarówno artykuły stanowiące studium działalności członków wybranych, konkretnych zakonów, jak i takie, w których zaprezentowane zostało szersze ujęcie tematu. Teksty te podzielono na następujące cztery działy tematyczne: Księgozbiory, dokumenty i drukarnie, Medytacje, Retoryka i filozofia oraz Wzorce osobowe. Pierwsza i zarazem najobszerniejsza z wymienionych części poświęcona jest pracom materiałowym. W drugim dziale znalazły się artykuły stanowiące analizę tekstów dotyczących medytacji (w dwóch autorki skupiają się na konkretnym utworze, w jednym kwestia ta ukazana jest przekrojowo). Blok trzeci gromadzi prace poświęcone funkcjonalności wybranych utworów zaliczanych do piśmiennictwa zakonnego, czwarty zaś – artykuły o różnorodnych formach wypowiedzi, w których zaprezentowano wzorce zachowań. Na końcu zamieszczono stenogram z dyskusji opracowany przez Dawida Szymczaka, a także bibliografię i indeks osób.

(BP)

Przekleństwo i harmonia nieskończonego. Z zagadnień literatury Młodej Polski i epok późniejszych, red. K. Badowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.

Książka zawiera rozprawy i szkice poświęcone analizie szeroko pojętych obszarów i sensów „nieskończonego” w literaturze i eseistyce polskiej powstającej od roku 1890. Okres Młodej Polski stanowi dla autorów – badaczy z różnych ośrodków naukowych – zasadniczy przedmiot uwagi, ale także istotny punkt odniesienia, horyzont badawczy obejmuje bowiem również tematy i zjawiska kształtujące się pod wpływem modernistycznego światopoglądu i paradygmatu kultury. Interpretacji poddana została twórczość m.in. Henryka Sienkiewicza, Kazimierza Tetmajera, Zenona Przesmyckiego, Stanisława Przybyszewskiego, Bolesława Leśmiana, Juliana Przybosa.